

Türk STK'ların yurtdışındaki sağlık faaliyetleri

Ömer Çakkal

Batılı sivil toplum hareketlerinin 200 yıldan beri çalışma yaptığı Afrika'da, SD'nin bu sayısı için röportaj yaptığımız Somali Mogadişu Büyükelçimiz Dr. Kani Torun'un da deyimini ile milyonlarca insan Hristiyanlık dininin mensubu haline geldi. Dinini değiştiren bir toplumun, kültürünü, sosyoekonomik dinamiklerini muhafaza ettiğini öne sürmek mümkün değildir. Batılı ülkeler, misyonerler eliyle 200 yılda bilhassa "kara kıta"yı sil baştan kurguladılar. Yaptıkları çalışmalar, çoğu kez kültürel ve ekonomik çıkarları eksenli oldu. Kalıcı çalışmalar yapmadılar, Afrika insanına deyim yerindeyse balık tutmayı öğretmediler.

Ülkemiz sivil toplum hareketleri ise Afrika'yı adeta yeni yeni keşfediyor. Yıllar yılı kendi kabuğuna çekilen ülkemiz, bilhassa son 10 yıldır daha dışa açılımacı bir dış politika içinde. Bu politika, sivil toplum hareketlerinin vizyonuna ve çalışmalarına da ivme kazandırıyor. Gerek doğrudan sağlık hizmetine yönelik kurulmuş STK'lar, gerekse yardım amaçlı kurulmuş STK'lar, bilhassa açlığın ve yoksulluğun hüküm sürdüğü Afrika'da yoğun bir faaliyet içerisindedir. Sağlık alanında çalışma yapan STK'ların faaliyetlerini aşağıda derlemeye çalıştım.

İHH 600 bin kişiyi göz muayenesi, 60 bin kişiyi ameliyat ettirdi

İHH İnsani Yardım Vakfı'nın çalışma alanlarından bir tanesi de sağlık çalışmalarıdır. İHH'nin sağlık faaliyetlerini 2 bölüme ayırabiliriz. Bunlar yurt içinde ihtiyaç sahiplerine yönelik sağlık çalışmaları ve yurtdışında gerçekleştirilen sağlık çalışmaları. Yurt içinde gerçekleştirilen sağlık çalışmalarında ülkemizde bulunan hastaların tedavileri yapılmakta, vakif merkezinde bulunan eczaneden sosyal güvencesi olmayan ihtiyaç sahiplerine ve mültecilere ilaçları ücretsiz verilmekte ve vakfa bağışlanan ilaçlar, tasnif edildikten sonra ihtiyaç duyulan sağlık kurumlarına gönderilmektedir. İHH İnsani Yardım Vakfı'nın son 1,5 içerisinde yurtiçinde ve yurtdışında bulunan hastane ve polik-

liniklere yaptığı ilaç ve medikal malzeme bağışının parasal değeri 10 Milyon TL'yi bulmuştur.

İHH 2012 yılı içerisinde Türkiye'ye sığınmış 28 farklı uyruktan binin üzerinde kişiye sağlık problemlerine göre 37 farklı bölümde yardımlar gerçekleştirilmiştir. Bu yardımların dışında sağlık çalışmaları kapsamında 13 Libya, 21 Somali, 1 Etiyopya 3 Filistin vatandaşı olmak üzere toplam 38 ameliyat ve çeşitli uyukslardan 25 mültecinin doğum işlemi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca sünnet organizasyonlarında toplam 75 mültecinin sünnet işlemi gerçekleştirilmiştir.

İHH İnsani Yardım Vakfı'nın yurt dışında yaptığı sağlık çalışmaları ise kendi içerisinde 2'ye ayrılmaktadır. Birincisi İHH'nin farklı bölgelerde gerçekleştirdiği sürekli sağlık çalışmaları. Bunlar Pakistan, Somali, Gazze, Endonezya, Suriye, Bangladeş ve Lübnan gibi ülkelerde partner kuruluşlar aracılığı ile oluşturulan poliklinik ve hastanelerde ihtiyaç sahiplerine yönelik sağlık hizmetleri. Bu poliklinik\ hastaneler bölge insanın ihtiyaçlarına göre oluşturulup bölge halkının ücretsiz sağlık taramasından geçirilerek muayene edilmesini sağlamaktadır. Bu poliklinik\ hastanelere yıl içerisinde belli dönemlerde Türkiye'den gönüllü sağlık ekipleri giderek destek vermektedir.

Yurt dışında gerçekleştirilen çalışmaların diğer bir ayağı ise acil yardım çalışmalarıdır. Dünyanın neresinde olursa olsun yaşanan savaş ve afetler sonrasında İHH İnsani Yardım Vakfı bölgeye gönüllü sağlık ekipleri göndererek orada sağlık çalışmaları yürütmekte, ihtiyaca göre bölgede sağlık merkezi kurmaktadır. Acil yardımlarda bölgeye giden sağlık ekipleri bölgenin ihtiyacına göre belirli branşlardan seçilmektedir. Bölgeye giden sağlık ekipleri, gerektiği takdirde ameliyatlara da girmektedir. Örnek olarak Gazze'de yaşanan bombardıman sırasında İHH'dan 4 gönüllü doktor Gazze'ye giderek bombardıman devam ederken doktor sıkıntısı yaşanan hastanelerde görev yapmış ve ameliyatlara girmiştir. Ayrıca Suriye'de yaşanan olaylardan kaçarak Türkiye'ye sığınmış mültecilere

yönelik sürekli sağlık taramaları yapılmış ve tedavileri gerçekleştirilmiştir. Belirli periyotlarda Türkiye'nin farklı bölgelerinden gönüllü sağlık ekipleri İHH ekipleri ile birlikte Türkiye-Suriye sınırına giderek sağlık taramalarına katılmaktadır.

Katarakt projesi

Tüm dünyada en çok görülen körlük nedeni olan katarakt, tedavi edilebilir bir görme kaybıdır. İHH'nin en önem verdiği konulardan birisi olan katarakt çalışmasına şu ana kadar Türkiye'den 79 doktor 106 hemşire ve sağlık memuru, farklı ülke ve bölgelerde destek verdi. Proje kapsamında şu ana dek 12 farklı ülkede 623 bin 322 sağlık taraması ve 215 bin 205 muayenenin ardından 58 bin 126 kişi ameliyat edilerek tekrardan görmeleri sağlandı.

Kimse Yok Mu bir nefes sıhhat için kıtalar aşiyor

Kimse Yok Mu Derneği, 32 şubesiyle Türkiye'nin 81 ilinde, yurt dışında ise 97 ülkede faaliyet gösteren; binlerce hayata dokunan, sınırlarını dünyanın sınırlarınca geniş tutan bir sivil toplum kuruluşu. Kurulduğu günden bu yana en zor coğrafyalarda yürüttüğü insani yardım faaliyetlerinin yanı sıra, kurmuş olduğu "ASYA" birimi çatısı altında yüz binlere insana sağlık yardımları götürüyor.

Yoksulluk, insanların hayatlarına bir zorlu bir imtihan olarak giriyor. Direnilmesi zor, sabredilmesi güç bu sınav kimi zaman çok daha büyük bir başka sınavla pekiyor: Sağlık sorunları ve bu sorunlara çare bulacak ekonomik güçten yoksunluk... Merceği biraz daha yakına, ailelerin içine, ateş düşen evlerin daracık odalarına tutalım. O odalarda, ya yatağa mahkûm bir yaşlı görürüz, ya ateşler içinde yanan bir çocuk ya da hayata tutunabilmek için bir ameliyata, bir ilaca muhtaç gencecik bir insan. Tedavileri mümkünken, tedavisi imkânsız hastalıklara tutulmuşçasına hayattan soyutlanan bu insanların hayatla aralarındaki tek duvar, paradır. Para, daha doğrusu parasızlık. Şimdi aynı merceği iyice genişletelim. Bu sefer,

görüştürmelerimizi, Türkiye'yi çevreleyen coğrafi sınırlardan çok öteye götürelim. Afrika'ya, Güney Asya'ya, Orta Doğu'ya, Uzak Asya'ya... Oralardaki tek göz evlerin içinde gördüğümüz manzaralarla, ülkemizde gördüklerimiz arasında hiç fark var mı? Elbette yok. Bilakis, her iki manzara da ortak bir duygudan besleniyor: Acı. Acı; dil, din, ırk ayırt etmeyen bir duygu. Bazen çok uzağımızda, bazen de hemen yanımızda beliriyor. Ve kalbinde iyiliğin tohumları filizlenen herkes, her gönüllü biliyor: Eğer uzağımızdaki acılara ilgisiz kalırsak, bir gün o acılar tahmin edemeyeceğimiz kadar yaklaşır bize. Kimse Yok Mu, sağlık yardımları yapmak için işte bu yüzden kıtalar arası bir yolculuğa çıkıyor. Derneğin yaptığı sağlık çalışmalarını şöyle sıralayabiliriz:

- Sağlık taramaları
- İlaç yardımları
- Klinik/hastane yapımı ve desteklenmesi
- Göz ameliyatları
- Medikal malzeme desteği
- Tıbbi cihaz (diyaliz makinesi vs.) desteği
- Özel ameliyatların gerçekleştirilmesi (Omurga eğriliği tedavisi, cam kemik hastalığı tedavisi, yanık tedavisi vb.)

Kimse Yok Mu, bilhassa Afrika'nın tam ortasındaki Sudan'ın en sıkıntılı bölgesi Darfur'da büyük sağlık hizmetlerine imza attı. Darfur'da 2008 yılından bu yana 53 gönüllü doktor ve 17 sağlık görevlisi ile 12 bini aşkın katarakt ameliyatı gerçekleştiren Kimse Yok Mu, toplamda yaptığı 80 bin 362 göz muayenesiyle de Darfur'da ciddi bir sıkıntıya çare oldu. "Kara kıta"da sürdürülen bu sağlık faaliyetlerine, Burkino Faso, Çad, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Somali, Moritanya ve Senegal de eklenerek 2013 yılında daha geniş bir alanda, daha çok ihtiyaç sahibine sağlık hizmeti sağlamak hedefleniyor.

İhtiyaç sahiplerinin düzenli olarak sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için gayret gösteren Kimse Yok Mu, Afrika'da Somali, Etiyopya, Uganda ve Kenya'ya; Asya'da ise Haiti ve Pakistan'a tıp merkezleri ve hastaneler inşa ediyor. Pakistan'da İkbaliye Kasabası'nda inşası süren ve 4 ayrı poliklinikten oluşan sağlık merkezinin yanı sıra 2012 yılı itibarıyla Haiti'de yapımı tamamlanan toplamda 40 yataklı, 6 poliklinikten oluşan hastane de ihtiyaç sahiplerinin hizmetine sunulmuş durumda. Ayrıca Kimse Yok Mu, Kenya Dadaab Mülteci Kampında, Somali Mogadişu'da ve Suriye mültecileri için Kilis'te hizmet veren tıp merkezleri vasıtasıyla, gönüllü ve yardımseverlerinin de desteğini alarak halka sağlık yardımları götürmeye devam ediyor. Kimse Yok Mu, ihtiyaç sahiplerine sahada sunduğu sağlık hizmetlerinin yanında gittiği ülkelerde bulunan yerel sağlık ekiplerinin eğitimi konusunda da çalışmalar yürütüyor. Alanında uzman, gönüllü Türk doktorlar tarafından Türkiye'ye davet edilen az

gelişmiş ülkelerin sağlık ekiplerine tıbbi uzmanlık alanlarında çeşitli eğitimler veriliyor.

SAMEDER, Azerbaycan ile dostluk köprüleri kuruyor

Sağlık Mensupları Derneği (SAMEDER); doktor, diş hekimi, eczacı ve diğer sağlık çalışanlarının sorunlarını her platformda dile getirmek, çözüm önerilerinde bulunmak ve mediko-sosyal bilimlerde katkı sağlamak için 1997 yılında Ankara'da kuruldu. Kurulduğu günden bugüne, amatör bir ruhla, gönüllülük esasına dayalı olarak konferanslar, seminerler, sosyal aktiviteler, yurtiçi ve yurtdışı geziturları, yardım kampanyaları ve sağlık taramaları düzenleyen SAMEDER, sağlık mensuplarının insan ve çevre sağlığının korunmasına katkı sağlamaları ve bazı sosyal sorumluluklarını yerine getirebilmelerine yardımcı olma bilinciyle çalışmaktadır.

Bu bağlamda Türkiye ile Azerbaycan arasında "Şifa Köprüsü" kuruldu. Azerbaycan'da faaliyette bulunan Sağlık Namine Tabipler İhtimai Birliği ile SAMEDER tarafından Azerbaycan'da sağlık hizmetleri kapsamında tespit edilen pilot bölgelere giden Türk doktorlar, 10 bin Azerbaycan vatandaşını ücretsiz olarak muayene etti. Azerbaycan'a giden SAMEDER üyesi doktor ve sağlık çalışanları, Sumqayt şehrinde hastane ve polikliniklerde Hepatit B, Hepatit C, hipertansiyon, anemi, obezite ve diyabet taraması yaptı. Kan örnekleri olarak Azerbaycan vatandaşlarına sağlık durumları hakkında bilgi veren Türk doktorlar, iki ülke arasında dostluğun daha da gelişmesine katkı sağladılar. "Şifa Köprüsü Projesi" Azerbaycan'da Karabağ'dan zorunlu olarak göç eden Kaçkınlar olarak adlandırılan insanların yoğun olarak yaşadığı Başkent Bakü'ye 30 km. uzaklıktaki Sumqayt ilinde uygulandı. Bu sağlık taramalarına, SAMEDER'e üye 70'i erkek, 12'si kadın 82 gönüllü doktor katılmıştır. Ankara, Adana, Kayseri, Kırşehir ve Kırıkkale illerinden katılan doktorlar, bir hafta süreyle Bakü'de kalarak bu sağlık taramalarını Azerbaycan vatandaşı olan doktor, hemşire, laborant ve destek personelleri ile birlikte gerçekleştirmişlerdir. Şifa Köprüsü'nün kapanış programı, Ankara Rixos Otel'de yapılmıştır. Sağlık Mensupları Derneği Başkanı Prof. Dr. Mikdat Bozer, kapanış konuşmasında, iki ülkenin sağlık bakanlıklarına sunduğu proje raporu ile ilgili bilgi vermiştir. Bozer, bu projeyi başka ülkelere de yaymak istediğini belirterek, gittikleri yerlerde hastalara bir şeyler vermeye çalışırken onlardan da çok şey öğrendiklerini ifade etmiştir.

Yardımlı kâh Suriye'de, kâh Gazze'de...

2006 yılı Eylül ayından itibaren fizibilite

çalışmalarına Yardımlı Derneği; çeşitli sivil toplum kuruluşları, kardeş yardım kuruluşları ile iştişare ve görüşmelerini Mart 2007'de tamamladı ve 55 kurucu üyenin bir araya gelmesiyle kuruluşunu tamamlamış oldu. Yardımlı Derneği'nin Yurt Dışında yapmış olduğu sağlık çalışmaları aşağıdaki gibidir.

Suriye:

- a) Sarf tıbbi malzeme gönderildi.
- b) Oradaki hekimler ile koordineli çalışılıyor. İstekleri doğrultusunda acil tıbbi yardım ve ilaç gönderiliyor.
- c) En fazla istenilenler: Kan dondurucu bant, antibiyotik, insülin, ağrı kesici, serum, çocuklar için ateş düşürücü.

Somali:

a) Yardımlı Derneği'nin göz kliniği, bir yıldır Somali'de faaliyet gösteriyor. Klinikte, göz muayenelerinin dışında ve katarakt ameliyatları da yapılıyor.

b) Somali'nin başkenti Mogadişu'da Afrika'nın en büyük ve en donanımlı kadın doğum ve çocuk hastanesi inşa ediliyor. 100 yatağıyla hizmet verecek olan hastanenin temelini, TC. Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ attı. Hastanede 5 bin 500 m2 kapalı alan, poliklinikler, ameliyathaneler, hasta odaları, konferans salonu, laboratuvar, eczane, misafirhane, cami, yoğun bakım, yeni doğan bölümleri üniteleri bulunacak.

Sudan:

3 bin 500 çocuk sünnet ettirildi.

Filistin-Gazze:

Gazze'de sağlık taraması ve tıbbi yardım yapıldı. Aynı zamanda Gazze'den getirilen hastalara Türkiye'de cerrahi müdahale yapılıyor. Öte yandan Somali'den getirilen hastalara, özellikle ortopedik ameliyatlarda yardım yapılıyor.

Yurtdışındaki engellilere akülü araba ve tekerlekli sandalye dağıtıyor. Yardımlı Derneği aynı zamanda yardım kuruluşlarının göndermiş oldukları sağlık malzemelerinden oluşan konvoylara da mihmandarlık ediyor.

Temiz su kuyusu açılan yerler

- Sudan
- Somali
- Pakistan
- Pakistan, Pencap Bölgesi
- Pakistan, Serhad Bölgesi
- Etiyopya (Habeşistan)